
Szénási Lilla:

Mit tanítottak az egyház életéről a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban a rendszerváltást követően használt hittankönyvek?

Abstract: What has been taught in the Books for Religious Education about the life of the Church in the Slovakian Reformed Christian Church after the Collapse of Communism?

The work of the Church in the world is seen and experienced through the proclamation of the Word, teaching and charity. This is why it is important how the picture of the life of the Church is conveyed to the child in the faith books. This presentation will briefly describe the faith books used in the Reformed Christian Church in Slovakia after the change of regime and then focus on how they reflect the teaching about the church and its ministry: what and/or how they teach about the church, worship, mission and diakonia.

Keywords: catechetics, catechetical teaching, reformed textbooks, Reformed Christian Church of Slovakia

Bevezetés

Az 1989-es év végén kitört forradalom, néhány nap alatt megdöntötte Csehszlovákiában a kommunista rendszert. Az ezzel együtt bekövetkezett változás az egyházat új feladatok elé állította, hiszen hirtelen megnőtt az érdeklődés a vallás és az egyházak iránt. Mivel már nem tiltották és nem szankcionálták az istentiszteletek látogatását, így új, érdeklődő emberek jelentek meg a gyülekezetekben. Ez az érdeklődés azt is magával hozta, hogy egyre több szülő igényelte, hogy a gyermekét nyíltan, vagy egyáltalán most már hitoktatásban részesíthesse. Ez azonban kihívás elé állította a lelkipásztorokat, hogy mit, hogyan és miből tanítsanak. A szabadabb határátkelés azonban lehetővé tette, hogy a magyarországi hittankönyvek elérhetővé váljanak egyházunk lelkipásztorai számára is.

Jelen tanulmányban a rendszerváltás utáni, egyházunkban is használt hittankönyvek azon aspektusait szeretném vizsgálni, hogy

mit tanítottak az egyház életéről. Hiszen a hittankönyveken keresztül nem csak a hitoktatásba most már bekapcsolódó gyermekek nyerhetek tanítást a bibliai történetek mellett az egyházi életéről, de az addig egyháztól távol lévő, az egyházi életbe be nem kapcsolódó szülők is.

A hittankönyvek vizsgálatát, a még kommunista rendszerben kiadott Református hitünk és életünk című hittankönyv elemzésével fogom kezdeni, majd a Magyarországi Református Egyház kiadásában, 1989-ben megjelent hittankönyveket veszem górcső alá. A rendszerváltást követően Egyházunkban egyetlen tankönyvsorozat jelent meg, noha nem az egyház kiadásában, mégpedig a Református Hittan I-IV. tankönyvek. Így természetesen ezeket is megvizsgálom majd. Valamennyi könyv esetében azt szeretném bemutatni, mit és/vagy hogyan tanítanak az egyházzól, az istentiszteletről, a misszióról és a diakóniáról.

Református hitünk és életünk

A Református hitünk és életünk hittankönyvet Hegyi-Füstös István, Pomothy Dezső, Beliczay Angéla és Dr. Patay Pál írták. 4 nagy részre tagolódik a tananyaga:

Bevezetés, ismerkedés, alapozás

Ószövetségi történetek

Újszövetségi történetek

A keresztyén egyház története

A könyvre jellemző, hogy az egyes leckékhez kapcsolódóan csak nagyon röviden vannak említve az egyház életével kapcsolatos tudnivalók, mint például keresztelezés, úrvacsora, igehirdetés. Ugyanez mondható el a diakóniáról is. A misszió főként az egyháztörténethez kapcsolódva jelenik meg.

A Keresztelő János Krisztus követe lecke Jézus Messiássá kenetése történetéhez kapcsolódva találkozunk a keresztelezés ismertetésével, mint amely által a református keresztyén egyház tagjaivá lettünk.¹

¹ HEGYI-FÜSTÖS István, POMOTHY Dezső, BELICZAY Angéla, DR. PATAY Pál: *Református hitünk és életünk*, Valláskönyv az általános iskolák református vallású tanulóinak, Bratislava, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége Rimavská Sobota a Cirkevné nakladateľstvo által, 118.o

A Messiás megpecsételi az Újszövetséget történetben találjuk az úrvacsoráról szóló tanítást, amely Az utolsó vacsora leckében található.²

Az egyházzól szóló tanítást az egyháztörténeti részben találjuk, amelynek az első leckéjének címe: Mi az egyház? A lecke elején, az egyháztörténeti ismeretek előtt a szerző röviden magyarázza az egyház fogalmának a jelentését, majd a lecke végén hálaadásra hív, hogy Isten egyházat alapított, amelynek a tagjai lehetünk.³

Az egyház növekedése. Zsidó- és pogánymisszió című lecke történelmi áttekintést ad a zsidó- és pogánymisszióról, valamint az európai misszióról. A lecke végén imádságra való felhívás található „az ige hirdetéséért a Szentlélek munkálkodásáért az Ige hallgatói szívében; a misszionáriusokért, a keresztyén testvérekért.”⁴

Az első keresztyén gyülekezetek élete című lecke szintén egyháztörténeti szempontból beszél az istentiszteletről, a szeretet munkájáról, az egyházfegyelemről és az egyházszervezetről.⁵

Az 1989-ben kiadott magyarországi hittankönyvek

Az 1989-ben kiadott hittankönyvek bár különböző szerzők tollából születtek, mégis hittankönyv sorozatról⁶ beszélhetünk a könyveket illetően.

E sorozatból a következő könyveket kívánom jelen tanulmányban elemezni:

Vladár Gábor: Református keresztyén vagyok, Református hittankönyv 7-8 éves gyerekeknek

² „Ezen az utolsó páskavacsorán szerezte Jézus Krisztus az Úrvacsorát. Ezt külön ünnepi istentiszteleten osztja ki a lelkész. Úrvacsorában részesülhet református egyházunk minden megkeresztelt és konfirmált tagja.” Uő. 170.o

³ „Adjunk hálát Istennek, hogy egyházat alapított ezen a földön s bennünket is tagjaivá választott.” Uő. 186.o

⁴ Uő. 190.o

⁵ Vö: Uő. 190-193.o

⁶ A hittankönyv sorozat részei: Csűri Lajos: Jöjjetek Jézushoz (5-7 éves gyermekek számára), Vladár Gábor: Református keresztyén vagyok (7-8 éves gyerekeknek), Vladár Gábor: Utaid Uram, mutasd meg! (8-9 éveseknek), Vladár Gábor: Jézus a mi Megváltónk (9-10 éveseknek), Vladár Gábor: Így szerette Isten a világot (10-11 éveseknek), Molnár Miklós: Te taníts engem! (12 éven felülieknek), Szénási Sándor: Megtaláltuk a Messiást! (Konfirmációi olvasókönyv)

Vladár Gábor: Utaid Uram, mutasd meg! Református hittankönyv 8-9 éves gyermekeknek

Vladár Gábor: Jézus a mi Megváltónk, református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek

Vladár Gábor: Így szerette Isten a világot, Református hittankönyv 10-11 éves gyermekeknek

Molnár Miklós: Te taníts engem! református hittankönyv 12 éven felülieknek

Szénási Sándor: Megtaláltuk a Messiást! Konfirmációi olvasókönyv

Református keresztyén vagyok

A hittankönyv több leckéjében is megtalálható az istentisztelet és az egyház fogalma. Az egyház, gyülekezet és a reformátusság fogalmainak a magyarázatával a könyv Özönvíz című 5. leckéjében találkozunk.⁷ A Jézus első tanítványai című lecke bővíti a reformátusság fogalmát a magyar reformátusokkal.⁸ Az anyaszentegyház fogalmát a Szentlélek kitöltetése című 17. lecke magyarázza⁹, míg A szánta meggyógyítása az Ékes-kapuban című 18. lecke tanít az istentiszteletről.¹⁰

Ha a misszióról szóló tanításokat vizsgáljuk, a következő megállapításra juthatunk: A tizenkét éves Jézus a templomban című 8. lecke feladatainak egyike meghívó készítése, amellyel a szülőket és testvéreket lehet istentiszteletre hívni. Missziós jellegű feladatként tekinthetünk rá. Konkrétan a misszióval azonban a Jézus első tanítványai című 10. lecke foglalkozik az Isten országába való hívogatásként. A lecke „Beszélgessünk!” része lehetőséget ad annak megbeszélésére, hogy mit jelent embereket halászni, valamint hogy szükség van-e még ma is az emberhalászatra. A feladatok közt hittanórára való hívogatást találunk.

⁷ VLADÁR Gábor: *Református keresztyén vagyok*, Református hittankönyv 7-8 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, 29.o

⁸ Uő: 54.o

⁹ Uő: 86.o

¹⁰ Uő: 89.o

A diakónia megismertetését segíti a Jézus Krisztus gyógyít című 12. lecke.¹¹ A diakónia gyakorlására a „Feladatok” részben egy beteg osztálytárs meglátogatására és segítésére biztatja a hittanosokat a szerző. További, diakóniai jellegű feladatot is találhatunk a könyvben az Üdvözítő született ma nektek című 7. lecke feladatai között: Karácsonyi ajándék készítése szeretetotthonban élő gyermek részére.¹²

„Utaid, Uram, mutasd meg!”

A könyv csupán egyetlen leckéjében foglalkozik az istentisztelet témakörével. A 8. lecke, mely a Sínai-hegyi szövetségekötés címet viseli, teljes egészében az istentisztelet meghatározásával és annak leírásával foglalkozik.¹³

A misszióval kapcsolatban a Pál apostol missziói útja című 20. leckében olvashatjuk a missziói parancsot, ugyanakkor nem találjuk bővebb magyarázatát.¹⁴

A könyvben sem a diakónia témájának feldolgozását, sem arra való utalás nem található.

„Jézus a mi Megváltónk”

A szerző célul tűzte ki,¹⁵ hogy külön-külön az istentisztelet egyes részeivel is megismertesse a gyermekeket.¹⁶ Ezért az első 13 lecke „Gondolkozz el, jól jegyezd meg!” részében ezeket veszi sorra.

¹¹ A lecke első renden a betegséggel és a gyógyulás utáni hálaadással foglalkozik, a téma azonban magában rejt a másokért való szolgálat, segítségnyújtás (itt a betegek ápolása és gondozása) megbeszélésének lehetőségét is.

¹² Üö: 40-41.o

¹³ VLADÁR Gábor: „Utaid, Uram, mutasd meg!”, Református hittankönyv 8-9 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, 42-43.o

¹⁴ Üö: 92.o

¹⁵ „...egyetlen nagy téma vonul végig: a református istentisztelet. Így kerülnek tárgyalásra az istentisztelet különböző elemei és a különböző istentiszteleti formák. Mindez abban a reményben történik, hogy gyermekeink nem csupán megértik, hanem meg is szeretik az istentiszteleti közösségekben végbemenő eseményeket és cselekményeket.” VLADÁR Gábor: *Jézus a mi Megváltónk*, Református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, 5.o

¹⁶ Az istentisztelet, Miért járunk istentiszteletre?, Istentiszteleten, Az Úr segítségül hívása, Éneklés, Apostoli köszöntés, igeolvasás, imádkozás, igehirdetés, adakozásra való felhívás, áldás, keresztelés, úrvacsora, konfirmáció;

A misszió témáját nem tárgyalja a könyv, azonban missziós jellegű feladatként tekinthetünk a Jézus Isten országába hívogat című 9. lecke istentiszteletre való hívogatás feladatára.¹⁷

A diakónia témájában a Jézus szeretni tanít című 8. leckét említhetjük. Az irgalmas samaritánusról szóló bibliai történethez kapcsolódó kérdések lehetőséget adnak a felebarát és irgalmasság fogalmának megbeszélésére, illetve saját diakóniai munkalehetőségek felismerésére és megfogalmazására.¹⁸

„Így szerette Isten a világot”

A könyv Istentisztelet és élet című 13. leckéje foglalkozik az istentisztelettel. Az Ószövetség népének istentiszteletével párhuzamba állítva mutatja be a mi istentiszteletünket és annak egyes elemeit. Rövid összefoglalását adja mindannak, amit már korábban tanultak a gyülekezettről, istentiszteletről, hálaadásról, igehirdetésről és az úrvacsorai közösségről.

Bár a misszió témáját nem tárgyalja a könyv, missziós jellegű munkáltatást azonban találunk a 18. és 19. lecke feladatai között.¹⁹

A keresztyén ember másokért, másoknak való szolgálataként találkozunk a könyv Új élet című 20. leckéjében a diakóniai szolgálat meghatározásaként. A „Beszélgessünk!” rész kérdései lehetőséget adnak annak megbeszélésére, mit jelent úgy elsőnek lenni, hogy ugyanakkor másoknak szolgálnak. A „Feladat” részben három képet találunk, amely a szeretetszolgálat néhány konkrét formájának megfogalmazását segíti, egyúttal pedig lehetőségeik továbbgondolását a szolgálatra.

¹⁷ Uő: 50.o

¹⁸ Uő: 44-45.o

¹⁹ 18. lecke: Sok ember nem tudja igazán, kicsoda Jézus. Készíts egy plakátot, amelyen a szerinted legfontosabb dolgokat elmondod címszavakban Jézusról! Készíts cédulákat, amelyekre Jézussal kapcsolatos jó híreket írsz!

19. lecke: Készíts húsvéti plakátot, amellyel gyülekezeted tagjait hívogatod a húsvéti ünnepekre!

Molnár Miklós: „Te taníts egem!”

Mivel a könyv idősebb, kamaszkorú gyermekeknek készült, a szerző már nem csak az alapfogalmakat érintette, hanem igyekezett tágítani is a célkorosztály látókörét.

A Micsoda az egyház? című 15. fejezet foglalkozik az egyházzal, a gyülekezetekkel és a bennük folyó szolgálatokkal. Kiindulópontja a Heidelbergi Káté 54. kérdés-felelete. A korosztály kognitív szintjét szem előtt tartva igyekszik számukra érthetően bemutatni, mit jelent az anyaszentegyház élő tagjának lenni, mi jellemezte az első gyülekezeteket, milyen szolgálati területek vannak a gyülekezetekben, és kik végzik ezeket. Véleményalkotásra és azok megfogalmazására törekszik a szerző a feladatokkal is. Példa erre a 113. oldalon található feladat, ahol a tanulónak ki kell választani a lehetséges válaszok közül a szerinte megfelelőt arra a kérdésre: Ki élő tagja a gyülekezetnek?

A Beszéljessünk az istentiszteletről! című 17. lecke témája az istentisztelet. Elsőként a János 20, 19-29 alapján ajánlja megbeszélésre, hogy mit tanít a Biblia az istentiszteletről.²⁰ Kérdésekkel segíti a gondolkodást, mint ahogy az istentisztelet egyes elemeinek megbeszélésénél is.

A diakóniával az „Azért van seb, hogy bekösse kezéd...” című 21. lecke foglalkozik. Az egész anyagot igyekszik úgy felépíteni, hogy a világban tapasztalható bajok mellett az „olvasók” ne menjenek el közömbösen. Mindez készítse őket segítségnyújtásra. A „Minden bajt úgy kell látnunk, mint egy kihívást: hogyan lehetne itt segíteni!?” szemléletmód kifejlesztését támogatja az anyagba beépített Bódás János-vers, Albert Schweitzer és Gerhard Pál gondolatai, valamint a bibliai történet együttese. Az anyag második felében a Református Szeretetszövetség 1990 előtti munkáját ismerteti. Kitér benne a diakónia különböző területeire, amelyek egyúttal missziós területek is. Tehát az anyag feldolgozása során a misszió témakörét is érinti a könyv, és annak bővebb megbeszélésére is lehetőség nyílik.

²⁰ Istentisztelet ott van, ahol egybegyűlnek a tanítványok. Jézus Krisztus eljön, és a középén van. Feszültség támad a hit és a hitetlenség között. Új életet lehet kezdeni

Szénási Sándor: „Megtaláltuk a Messiást!”

Mint konfirmációi olvasókönyv, természetesen tartalmazza valamennyi általam megvizsgált területet.

Sákramentumainknak 1-1 külön fejezetet szánt a szerző,²¹ melyekben nem csak az értelmüket és a jelentőségüket taglalja, hanem a kiszolgáltatásuk rendjét is.

Az anyaszentegyház című XIV. fejezetben gondolat- és/vagy vita-indítóként néhány vélemény olvasható az egyházzal, amely az emberek tájékozottságára vagy tájékozatlanságára próbál rámutatni. E bevezetés után sorra veszi, valójában mi az egyház, mi az egyház lényege, és melyek a tulajdonságai. Nem kerüli meg a kérdést: szükséges-e az egyház? Található ebben a fejezetben egy kérdőív is, amelynek segítségével a konfirmandus saját gyülekezetét érintő alapvető adatokat gyűjtheti össze és ismerheti meg.

Az „Imádkozzál és dolgozzál!” című XVII. fejezet a 4. parancsolat kapcsán foglalkozik az istentisztelettel, mint a hetedik nap igehallgatással, énekmondással, imádsággal való megszentelésével. Megtaláljuk a fejezetben a gyülekezeti istentisztelet rendjét az Ünnepek részeként, de csak az imádsággal és az adakozással foglalkozik bővebben.

A mennybe ment Úr című X. fejezetben találhatjuk a következő alcímet: A világmisszió parancsa, magyarázatot azonban nem találunk hozzá. Az ökumené fejezetében találkozunk legközelebb a misszió témájával. Itt viszont csak a külmisszióról beszél. Ezen belül megtaláljuk néhány református misszionárius nevét, szolgálatának helyét és időpontját. Nagyon hiányzik a belmisszió említése, még ha csak vázlatosan is.

A diakóniával a Ne lopj; dolgozz, ajándékozz! című XXI. fejezet foglalkozik, amelyet a 8. parancsolat pozitív buzdításának értelmezéseként találunk. A diakóniai lelkületet bibliai példákon keresztül igyekszik magyarázni. Megismerteti a diakónia három fajtáját is: egyéni, gyülekezeti és országos (intézményes). Ez utóbbin (országos) belül említi meg az iszákosmentő missziót, a kallódó ifjúságot mentő

²¹ XII. fejezet: Meg vagyok keresztelve!; XIII. fejezet: Az úri szent vacsora

missziót, valamint a cigánymissziót. Egyéb magyarázatot a munkájukkal kapcsolatban azonban nem találunk.

Református Hittan I.

Mivel a könyv a kommunizmus utáni szükséghelyzetben született, a szerző elsődleges célja volt az alapfogalmak tisztázása és megtanítása. Leckénként megvizsgálva így a következő fogalmakkal, ismeretekkel találkozhatunk:

A Nem vagyunk egyedül című 1. lecke: a gyülekezet fogalma.

A mi templomunk című 2. lecke: a templomot az Úr házának is nevezzük.

A református templom című 3. lecke: kitér a templom belső berendezésére és az istentisztelet részeire is.

A Keresztelő János című 7. lecke: a keresztség magyarázata.

Az utolsó vacsora című 22. lecke: az úrvacsora magyarázata.

A misszió témájával a Pál apostol útjai című 34. lecke foglalkozik. Nem csak a bibliai történeten keresztül érinti, de az applikáció során is foglalkozik vele. Így itt találjuk a misszionárius fogalmának magyarázatát is.

A diakóniára nevelés megalapozása a Gutaütött című 11. leckében mint másokat imádságban hordozni, és Az irgalmas samaritánus című 15. leckén keresztül észrevételében történik, hogyan tudnak másokon segíteni.

Református Hittan II.

A könyv a személyes megtérésre helyezi a hangsúlyt, így a vizsgált témakörökkel nem találkozunk még csak utalás szintjén sem.

Református Hittan III.

A könyvben az istentisztelettel kapcsolatban egyetlen helyen találunk tanítást, mégpedig a Mózes a fáraó előtt című 5. leckében, ahol a szerző néhány mondatban kitér páskavacsora és az úrvacsora párhuzamára.

A misszió témája nem kerül elő egyetlen leckében sem.

Az egyéni diakóniára, pontosabban a másokért való imádkozás lehetőségének felismerésére bíztat a Bartimeus című 17. lecke applikációs része.

Református Hittan IV.

A vizsgált területek közül a misszióval és a diakóniával foglalkozik a könyv.

A tanítványok kiküldése című 15. lecke témája a misszió, küldetés. A „Beszélgessünk” rész ajánlja annak megvitatását, mit tehet a hitoktatásra járó gyermek azért, hogy Isten aratásában több munkás legyen. A Lévi (Máté) elhívása című 16. lecke beszélgetéstémái között is találunk a misszió témájának elindítását szolgáló kérdést.

A diakóniával Az első gyülekezet című 29. lecke foglalkozik. A szertetszolgálat megjelenik a beszélgetéstémákban és az azt követő feladatban is. A feladathoz tartozó illusztrációs képek is erősítik az üzenetet.

Összegzés

A Református hitünk és életünk című hittankönyvön érződik, hogy a kommunista időszak alatt íródott, mivel csak rövid információkat tartalmazott az egyház életéről. Ennek bővebb kifejtése, a tiltás ellenére a keresztyén élet szokásaiba, vagy azoknak legalább a tudás alapú ismeretébe való bevezetés a hittant oktató lelkipásztor feladata volt.

A Vladár Gábor által írt könyvek céljai között szerepelt, hogy a gyermekeket megismertesse és bevezesse a keresztyén élet szokásaiba. Ezt szem előtt tartva, az adott korosztálynak megfelelően, mindegyik könyvben hangsúlyos az aktivitásra való buzdítás.

Molnár Miklós: Te taníts engem című könyve témaorientált. Fogalmazásmódja közvetlen, érződik, hogy a korosztály nyelvén jól értő, a korosztályi sajátosságokat maximálisan figyelembe vevő szerző munkáját tartjuk a kezünkben. Módszertanilag több lehetőség is adódik a témafeldolgozásra.

Szénási Sándor: Megtaláltuk a Messiást! című konfirmációs olvasókönyv kapcsán megemlíthetjük, hogy az ajánlott olvasmányok ré-

vén igyekszik megfelelő háttéranyagot nyújtani mindegyik vizsgált területünkről. Ezek azonban a mai információs áradatban már sajnos kevésnek tűnnek, mivel főként utalásokat tartalmaz csak a részletek taglalása nélkül. Ugyanakkor olyan mindmáig használatos könyvről beszélhetünk, amelyet a lelkipásztorok és a konfirmandusok mindmáig haszonnal forgatnak.

Peres Imréné: *Református Hittan I-IV* című hittankönyvekről elmondhatjuk, hogy nagyon hangsúlyosan, direkt módon jelenik meg bennük a megtérésre hívás. A nyelvezet gyakran nehézkes, egyházi nyelvezetet használó, tehát nem gyermekszerű. Azonban az a szándék, hogy bevezesse a hittanra járó gyermekeket (és általuk a szüleiket) az egyházi nyelvhasználatba, érthető a szerző részéről.

Felhasznált irodalom

CSÜRI Lajos: *Jöjjetek Jézushoz!*, Református hittankönyv 5-7 éves gyermekek számára, 3. kiadás, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1994, ISBN 963 300 584 1

HEGYI-FÜSTÖS István, POMOTHY Dezső, BELICZAY Angéla, Dr. PATAY Pál: *Református hitünk és életünk*, Valláskönyv az általános iskolák református vallású tanulóinak, Bratislava, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége Rimavská Sobota a Cirkevné nakladateľstvo által, 1972, Číslo pov.: SÚKK 45/I-OR-1972

MOLNÁR Miklós: *Té taníts engem!* Református hittankönyv 12 éven felülieknek, Református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, ISBN 963 300 329 6

PERES Imréné: *Református hittan I.*, Komárno, Teologický Inštitút J. Calvina, 1995, ISBN 80-967369-1-4

PERES Imréné: *Református hittan II.*, Komárno, Teologický Inštitút J. Calvina, 1995, ISBN 80-967369-2-2

PERES Imréné: *Református hittan III.*, Komárno, Teologický Inštitút J. Calvina, 1997, ISBN 80-967369-3-0

PERES Imréné: *Református hittan IV.*, Komárno, Teologický Inštitút J. Calvina, 1996, ISBN 80-967369-4-9

SZÉNÁSI Sándor: „Megtaláltuk a Messiást!”, *Konfirmációi olvasókönyv*, Református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek, 3. kiadás, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1992, ISBN 963 300 483 7

VLADÁR Gábor: „*Utaid, Uram, mutasd meg!*”, Református hittankönyv 8-9 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, ISBN 963 300 328 8

VLADÁR Gábor: *Így szerette Isten a világot*, Református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek, 2. kiadás, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1990, ISBN 963 300 380 6

VLADÁR Gábor: *Jézus a mi Megváltónk*, Református hittankönyv 9-10 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, ISBN 963 300 354 7

VLADÁR Gábor: *Református keresztyén vagyok*, Református hittankönyv 7-8 éves gyermekeknek, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1989, ISBN 963 300 327 X